

64. 6x 16 1/2

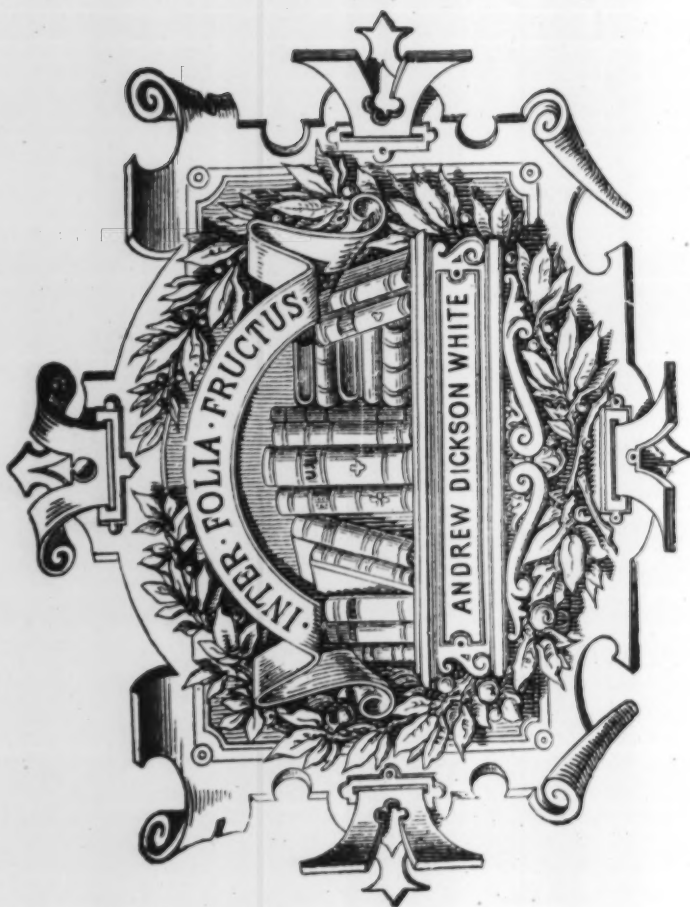
~~Mich. Mich. Mich.~~

Witchcraft

BF

1555

A55

64. 6x 16 1/2

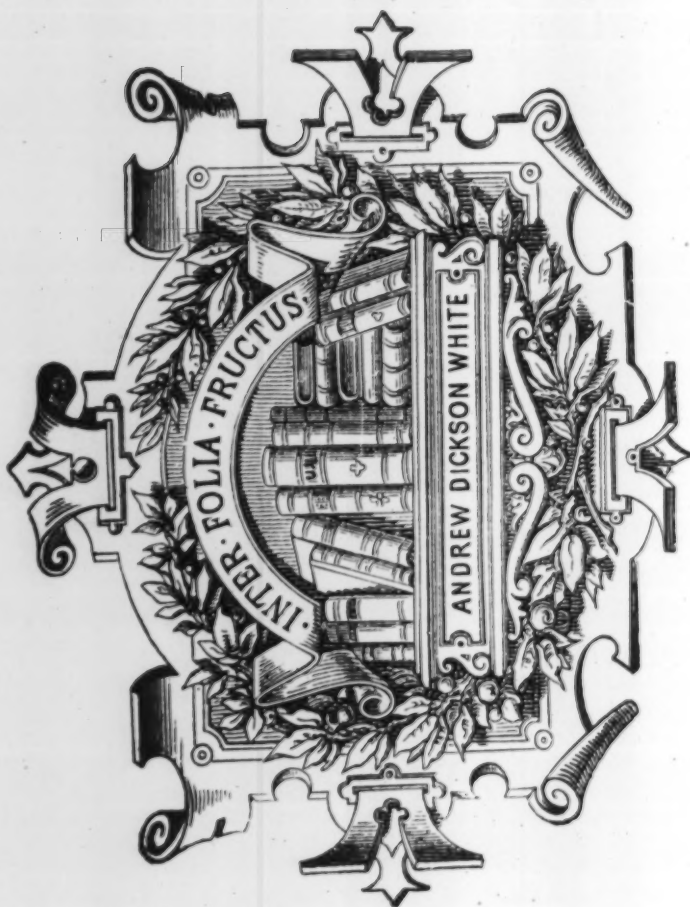
~~Mich. Mich. Mich.~~

Witchcraft

BF

1555

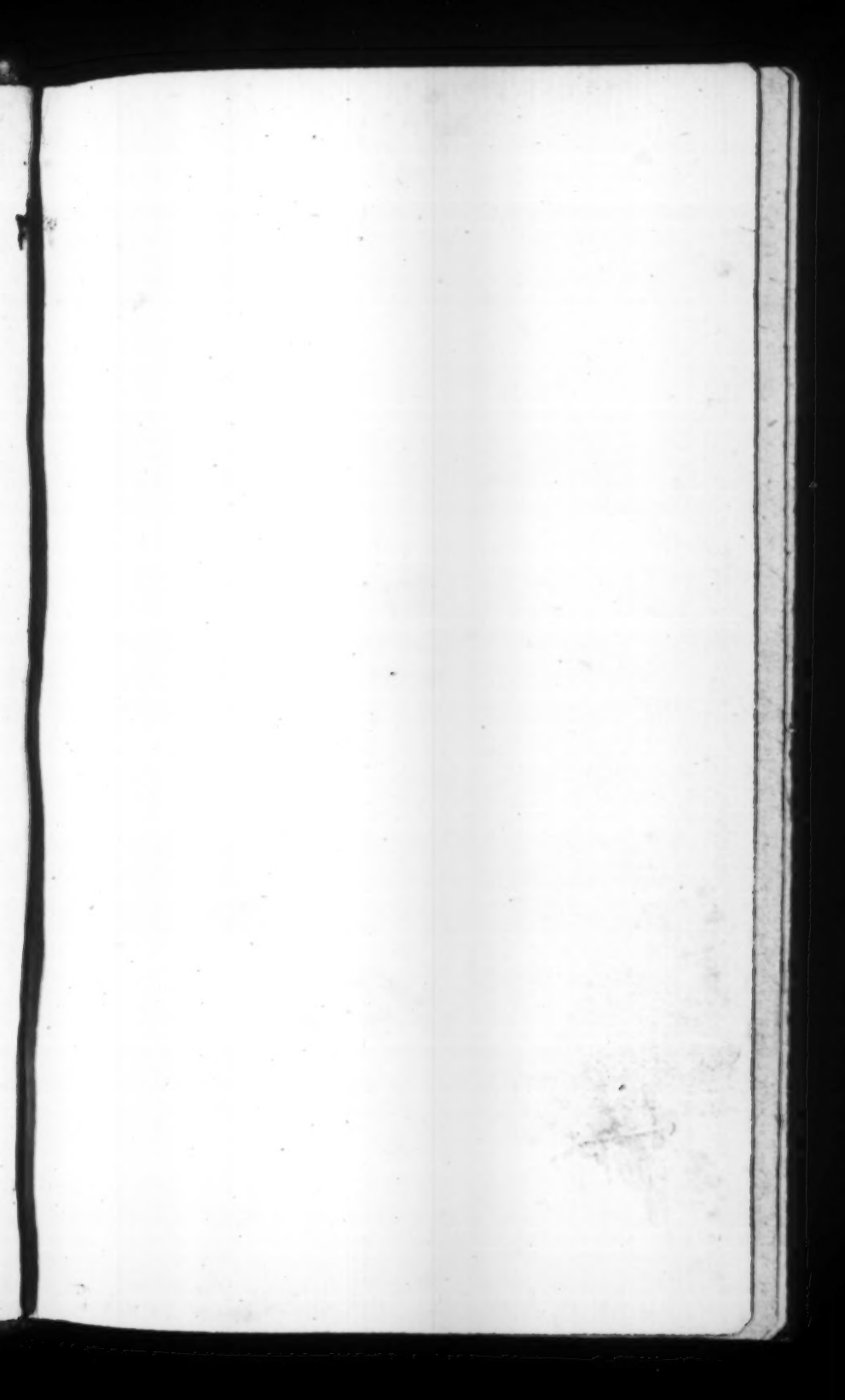
A55

7440 T407

EXERCITATIONES
PHILOSOPHICÆ

DUÆ

DE ANGELORUM MALO-
RUM POTENTIA IN
CORPORA.

Autore

TOBIA ANDREÆ,

*Medicina & Philosophia Doctore
& Professore quondam magni
nominis.*

AMSTELODAMI,

Apud SAMUELEM EICKENBERGIUM.

MDCXCI.

~~7447-7447~~

BK

A8001.

LECTURO, S.

Em publico nec ingratum nec inutilem nos facturos, visum est, si hasce de operationibus Dæmonum dissertationes secunda vice in publicum edi accuraremus. Fervet hoc tempore, occasione libri cujusdam belgicæ à viro docto conscripti, hæc quæstio. Eo de libro arbitrari nostri judicii res haut est. Has tantum tecum communicamus dissertationes, idque duplici potissimum nomine, cum ut eadem fili sint tibi loco, quo errabunda vestigia regas, quodque in ipsa adyta hujus litis te ducat, tum maxime ut constet, quam longe Philosophiæ Cartesianæ Στοιχέια remota sint à fundamentis, quibus suum ædificium libri Belgici autor superstruit, & quam iniqui rerum arbitri sint ii, qui in triviis, in compitis, & ubi non, imperito vulgo persuadere

summo nituntur opere, Scriptoris
Belgici sententiam exPhilosophia
Cartesiana pullulare, quum ejus
philosophiæ semina plane in con-
rarium ducant, ac *dis δια πασῶν*
ab illa differant. Autor harum exer-
citationum est D. Tobias An-
dreæ, Medicinæ & Philosophiæ
Doctor, utriusque facultatis pri-
mum Tuiscoburgi ad Rhenum,
exinde Francofurti ad Viadrum,
tum in illustri Gymnasio Sylva-
ducensi, denique Franequeræ,
ubi & diem suum obiit, Profes-
sorCeleberimus, à quo plura subacti
ingenii, & judicii acerrimi, quo
valebat, haberes monimenta, si lon-
gioris vitæ usura ipsi frui, datum
fuiſſet. Adjecimus nonnulla his
affinia, ex scriptis Wittichii, qui
sparsit, & nomen toto sparget
in orbe suum, tralatitie excer-
pta. Quibus plura addi possent,
nisi hæc sufficere persuasi essemus.
Vale & his fruiere nobiscum.

PRÆFATIO AUTORIS.

ARDUUM satis esse, non historicè, sed methodo verè Philosophica, de vi & potentia Angelorum in corpora tractare, per quàm notum est illi, qui vastum Philosophiæ Oceanum longius ingressi sunt; norunt enim, quòd demum hoc trajecto de hac materia prodignitate agi possit. Quapropter, ne quis putet, me scribendi cacœthæ aut ingenij quodam pruritu ad tam sublimem materiam publicè ventilandam abreptum esse, permitte, Lector Benevole, in limine te ut paucis morer, quò rationem, quæ me ad hoc exercitium invitavit, cognoscas. Annus jam vertitur septimus, quo in Belgio hærens, inter amicos quosdam questionem hanc ventilari andi verim, an solo Naturæ lumine probari possit Angelos, ceu bonos, ceu malos, dari. Postquam de ea pro & contra diu disputatum fuit, & res in suspen-

so quasi relicta, seriùs cogitare de ea
 incepti, & quia solito tum ociosior e-
 ram, hac occasione excitatus, illam
 quaestionem accuratiùs examinare coe-
 pi: Et quidem eousque me eam pene-
 trasse mihi videbar, quòd quidem fa-
 cile mihi esset à priori demonstrare,
 eorum possibilitatem, seu quod
 non repugnet Angelos dari, at
 non, nisi à posteriore, & quidem il-
 lis saltem, qui non pertinaciter o-
 mnem omnibus historiis fidem derogant,
 quòd sint: Imò ad rem perveniens
 experiebar, nec hoc modo posse satis
 dilucidè probari, Angelos bonos dari,
 at solum malos. Rudes igitur quos
 de hac materia habui conceptus, ita
 uti sub manu nascebantur, in chartam
 raptim conjicere incepti, at à conti-
 nuatione ipsorum, tædium, quod
 oritur ex contemplatione obiecti illius
 odiosissimi, quod Mens nostra non di-
 stinctè, nisi cum horrore considerare
 potest (quapropter voluntas se sta-
 tim ab illo se jungit, hoc est, odio ha-
 bet, & ab ejus contemplatione citò

recedit) removit, ut ad finem omnia
qua tractanda proposueram non dedu-
xerim. Imò nunquam animum indu-
cere potui, ut ad incudem & exactio-
rem limam priores conceptus revoca-
rem, multò minus ut publicâ luce do-
narem: Praesertim cum prater hoc
considerarem, quòd, etsi accuratè
satis priores conceptus examinâsem,
paucissimi tamen futuri essent, qui de
eis æquum iudicium ferrent, quia cog-
nitionem totius Philosophia & Medi-
cinæ non superficialiam præsупponunt.
Quod quidem primo intuitu mirum
videri multis videbitur, cùm pu-
tent experienciâ satis constare, quam
vim & potentiam Angeli in cor-
pora habent; At cùm eo perventum
erit, ut non quærat amplius an ha-
beant, sed quomodo explicent, po-
stulatum hoc iniquum esse non dicent;
Et continuâsem firmiter in eodem pro-
posito, nec vel minimam partem horum
examinei novo subiecissem, & publici
juris fecissem, nisi me instantes peti-
tiones GENEROSI & PRÆ-

NOBILIS Dn. de DIETZ &
 DIETZENSTEIN. Amici &
 Condomestici exoptatissimi ad hoc in-
 duxissent. Cum enim curiosissimus sit
 in observationibus rarioribus, quæ in
 Maximo Naturæ Theatro sunt, con-
 templandis & inquirendis, atque
 hoc tempore in vicino Comitatu Meur-
 sensi mirabile se exemplum exhibuerit
 Genii cujusdam cum hominibus loquen-
 tis, variaque mira facientis, quæ
 omnes stupent; Interimque laudatus
 DOMINUS extractatu de Pas-
 sionibus Anima, (quem Philosopho-
 rum Princeps RENAT. CAR-
 TESIVS literato orbi reliquit, cu-
 jusque explicationem in privato Colle-
 gio circa idem tempus suscepi.) satis
 animadverteret, posse juxta illa, quæ
 de conjunctione mentis nostra cum cor-
 pore nostro demonstravi, multa quo-
 que de conjunctione mentium aliarum,
 & ita mali Genii, cum corporibus
 diversis, summe probabilia dici, pe-
 tit, ut, quos apud me in schedis di-
 spersos viderat, de hac materia con-
 ceptus

ceptus meos reassumerem, & saltem aliquos eorum in ordinem redigerem. Amicæ, igitur petitioni locum concedens, constitui Exercitatione una aut alterâ publicâ experiri, quid in novo hoc studii genere valeam, ut placido doctorum examini conceptus meos subjiciens vel occasionem habeam eos alterius perpoliendi & latius deducendi, aut immutandi, vel corrigendi; vel in eo statu in quo sunt relinquiendi; vel saltem excellentia ingenia incitandi, ut curiosius hanc materiam pertractent. Hoc enim præcipuè sine eos publici juris facio. Ut autem melius hoc fiat, quamvis integram Philosophiam præsupponi debere innuerim, tamen quedam generaliora de Mente & corpore præmittenda erunt, ut ex iis particulariora commodius explicentur. Et de Mente quidem nostra præcipuè, quia de illa non ita quilibet cogitat, at de corporibus, se plus quam de mentibus cognoscere, quilibet sibi præsumit. Hac igitur sequentia sumo.

(10.)

EXERCITATIONUM
PHYSICARUM.
DE

Potentia Angelorum Malorum
in Corpora.

I.

CAPUT I.

*De Mentium Finitarum Potentia, quam
in CORPORA exercent in
genere.*

UI naturam Mentis corporisque distincte ex prima Philosophia cognovit, non inficias ibit, quod nec de mentis essentia sit, corpori cuidam, nec de corporis essentia, ut cuidam Menti jungatur, quippe utriusque essentia toto, quod ajunt, caelo differt. Quod si igitur Mens quaedam corpori conjungi debet, perinde est an magno vel parvo, subtili, crasso, fluido, molli, raro, duro; quadrato, retundo; moto, quiescenti; imò multis corporibus

ribus simul, aut uni; & sic porro, jungatur. Et viceversâ, si corpus Menti cuidam jungendum sit, aequè cum mala, quàm bona; perfectiori quàm imperfectiâ; innumeris quàm unâ, conjugungi potest.

II.

Conjunctionem autem hanc nullo modo fieri per ullum contactum: quo veluti magnes & ferrum sibi invicem adhærent; aut se succina pulcra maritant; aut etiam spiritus, omnes per artus & membra corporis diffusus, eique mixtus est, quatenus omnes eorum poros permeat; aut ullo alio modo conjunctionis corporeæ conceptibili, quo corpora ex duobus fiunt unum, hoc itidem ex naturâ Mentis perceptâ aequè constare suppono. Quippe mens nec superficiem habet, juxta quam ille contactus fieri deberet. Sed illa conjunctio unice consistit in operatione, quam aut hæ duæ substantiæ diversæ in se invicem mutuò habere possunt, aut solum mens in corpus illud, cui se jungit; ut nec implicat corpus quoddam solum in Mentem cui junctum est, agere posse. Atque in hoc unice præsentia Mentium, aut esse hîc vel ibi, consistit.

III.

Non minus, ut probatur assumptis,

A. 6.

quod

quòd nulla Mens finita se prò suo arbitrio alicui corpori, multò minus cuivis jungere possit, sed hanc conjunctionem aut immediatè à Deo fieri, aut saltem ex Dei jussu, aut etiam ipsius conniventia.

I.V.

Sic Mentem nostram corpori suo ab ipso Deo junctam esse, receptissima est sententia, in qua & nos acquiescimus. Ad minimum illam se corpori suo non pro suo arbitrio junxisse, ex illo liquere videtur, quòd aliàs etiam posset quotiescunque liberet ab eo se sejungere; iterumque ei se conjungere per ejusdem liberi arbitrii potestatem, quâ se primo ei conjunxit, cujus tamen contrarium conscientia quemlibet docet.

V.

Cùm igitur Mens nostra se indifferenter ad corpus, omnesque ejus affectiones (juxta thes. 1.) habeat, & ab ipso Deo immediatè corpori suo (juxta thes. seq.) jungatur, non potest non attendenti constare, quòd etiam ipsi perinde sit, quibus modis illi per corpus hoc vel illud quid significatur, sic ut omnes motus corporei, quibus afficitur, signa ipsi sint corporum extra illam consistentium, illamque afficientium, non formalia (uti in scholis loquun-

quantur) sed tantum materialia , hoc est , nullo modo cum ipsis rebus convenientia , sed solum ipsi occasionem , ut jam hæc , jam illa percipiat , præbentia ; ac præcisè quidem illa solum , quæ voluit significari per illa hic , qui hoc mentis corporisque conjugium pro suo arbitrio constituit , & inviolabile esse voluit , scilicet ipse Deus . Non aliter uti campanarum sonus , aut vexillorum varietas nullam convenientiam habens cum rebus , quas significat , id solum quod magistratus voluit per illa indicari , significat , aut sicuti vocabula fere omnia , quibus utimur ad conceptus nostros exprimendos , talia signa sunt , illud significantia , quod vulgò aut cuicunque illorum inventori placuit illis significare : ut v. gr. vox *Deus* seu scripta seu prolata , & infinitum illud Ens , quod per eam repræsentatur , nullo modo conveniunt .

VI.

Et hoc manifestissimè etiam nobis conscientia dictat , quâ certi sumus , quòd ver. gr. ille motus , qui nobis repræsentat lumen , hoc est , cujus occasione Mens nostra excitatur , ut percipiat seu cogitet de corpore lucido , tam necessariò illud repræsentet , ut non possimus pro nostro beneplacito eam per-

ce-

ceptionem immutare , sic ut ejus loco
v. gr. sonum , aut musicam , aut simi-
le quid , percipiamus Idemque de om-
nibus omnino perceptionum speciebus ,
quæ sunt mediante corpore , verissimum
est.

VII.

Imò , quod majus est , tam arctam
& immediatam hanc Mentis nostræ
cum suo corpore Deus voluit esse copu-
lam , ut quamdiu corpus quoad omnia
bene dispositum est , nec Mens per pro-
fundissimas meditationes se quasi corpo-
ri suo subducit , non possit non omnes
illos motus corporis , qui sunt satis po-
tentes ad nervos nostros validè agitan-
dos , percipere , uti id eâdem conscien-
tiâ nobis constat. Nam ita non solum
perceptionem luminis mutare non po-
test (uti dictum) sed nec illud non per-
cipere cum oculos intrat , quamdiu or-
gana visûs se bene habent , & Mens à
corpore suo alienata non est. Ex qui-
bus consequitur quòd toties eadem per-
ceptio in Mente nostra necessariò exi-
stat , quoties idem plane motus ipsi offer-
tur.

VIII.

Loquor solum de motibus corpo-
ris , quia (ut alias rationes taceam)
facile probare possem , quòd Mens no-
stra

stra non à toto suo corpore immediatè afficiatur, sed ab ipso solùm, quod in illo fluidum & agitatum est, ac ob id ad varia menti repræsentanda aptum, & quale præcisè solùm judico esse spiritum animale in ventriculis cerebri præsertim confluentem, qui nuncius quasi est illorum omnium, quæ menti de suo aliisque corporibus indicari debent, & instrumentum viceversa, quo mens primò, vel immediatè & principaliter utitur, si quid in corpore efficere velit. Sed quia hoc nimis longum foret, ea quæ huc spectant, tanquam certa & ingeniosè explicata, extractatu incomparabilis Philosophi *Renati Cartesii*, de passionibus animæ, & præsertim §. 13. 14. seqq. assumimus.

IX.

Nobis ad institutum nostrum assequendum sufficiat in genere advertisse, primò, quòd pro omni diversitate motûs Spirituum animalium à diversâ eorum magnitudine, figurâ, soliditate &c. tum nervorum multivaria positione &c. pendente, infinitè diversa repræsentamina, non autem immediatè ab organis ipsis imò ne quidem ab ipsis fibrillis nervorum, menti sistuntur; ut insomnia dormientium & vigilantium,

tium memoria quoque & vis imaginandi satis probant:

X.

Secundó, quód motus spirituum animalium nullo modo à mente, in quantum simpliciter motus, pendeat, seu ab ipsa producat; non solum, tum quando menti per eas quid repræsentatur, sed etiam cum per eos quid in corpore operatur; quia nulla mens finita corpus, quód immotum est solo nutu voluntatis suæ in motum ponere, adeóque motum, qui non erat in rerum natura, producere potest, hoc enim solius Dei est. Sed omne id, quod mentes finitæ in corpore quodam efficere possunt, eo absolvitur, quód motus, quos in corporibus jam inveniunt; varie dirigere, eoque pacto infinitas rerum species efficere queunt.

XI.

Directio hæc motuum istorum etiam non aliter, quàm per nutum voluntatis fit, quandoquidem (juxta th. 1. & 2.) mentes nullum localem motum, quo corpora movere possent, in se habent, multò minus manus, pedes & corporeum quodcunque, quo agant. Neque hoc negari debet ob id, quia non assequimur modum, quo simplex nutus voluntatis in corpora agat, hoc enim
nec

nec de Deo, nec de mente nostra nobis constat, de quibus tamen certissimum est, eos per contactum corporeum nihil agere. Et sané absurdum foret, negari illa, quæ clarè distinctè jam à nobis perspecta sunt, propter ea quæ nondum percepimus.

XII.

Ex quibus denuo liquidè patet, quòd nulla mens finita quid supra vires Naturæ, multò minus contra leges Naturæ, materiæ, motibusque à Deo ipso positas, & juxta quas omnia in mundo fiunt, quasque nulla creatura invertere potest, producere possit. Ac idcirco quicquid unquam mentes finitæ possunt corporibus varietatibus inducere, hoc juxta illas leges fieri certum est, quamvis modus, quo fiat, sæpissime nobis lateat. Quod sané mirum non est, cum innumera sint hominum opera, quæ rudiores, illorum causas nullo modo attingentes, præstigia & artes Diabolicas esse dicerent.

XIII.

Sed ut ad rem ipsam deveniamus; quis dubitabit, quòd, si manifestà experientiâ convicti fateri debeamus, quædam à mente aliqua finita facta esse, quæ nostrum intellectum multis parangis superant, illa hoc ipso non solum

lum potentia, sed etiam scientia mentem nostram excellat? Sed an dentur mentes quadam nostram quidem intellectu & potentia multo majores, attamen finitæ; quæ ab omni mole corporea naturaliter sint separatae, hoc est, quæ ab initio suæ creationis cum nullo corpore conjunctæ fuerint, cum quo ob immediatum contactum, qualis in homine est, unum quid compositum effecerint, uno nomine, an dentur Angeli, ceu boni, ceu mali, ab illis omnibus, qui Sacram Scripturam aut parvi faciunt, aut saltem ejus sensum & loquendi de hisce Geniis formam invertunt, aut saltem contradicendi studio se oblectantes ipsum solum Naturæ lumen ut arbitrum eligunt, interimque manifestam experientiam ab aliis relata, non admittunt, in dubium trahi potest.

XIV.

Ne igitur cum his longiorem confutatum ineuntes nos detineamus, ad nostrum institutum sufficit. 1. Quod à priori facile queat demonstrari, ejusmodi mentes innumeras, easque perfectionum gradibus innumeris discrepantes, potuisse creari. 2. quod etiam illis qui omnem experientiam non negant, à posteriore probari queat, reverà & ad malos Angelos dari.

XV. Sal-

Saltem jam sufficiat nobis, per nam-
dam hypothesein assumere Angelos tam
bonos quam malos esse. Et de malis
in specie nobis propositum est hisce
Exercitationibus tractare, ut quidnam
ex Dei vel jussu, vel conniventia per
corpora operari, & quo modo in illa
potentiam suam exercere, multaque
mira producere queant, quantum ca-
ligantis ingenii nostri acies assequi po-
test, scrutemur, quò vel hoc ipso,
summa illorum impotentia, si nihil
Deus eis permittat, manifesta fiat, &
quàm parum metuendi sint illis, qui
Deo suo constante fide arctissimè adhæ-
rent.

C A P. II.

DE ANGELORUM MALORUM

N A T U R A

I.

HIS igitur præmissis, quid nam per
Angelum vel potius Genium ma-
lum intelligamus, primò videndum erit.
Nimirum *Mentem finitam, ab omni*

corporis consortio naturaliter liberam; intellectus acumine & præstantiâ, non minus voluntatis efficaciam humanas Mentes longè superantem; at vice versa ejusdem voluntatis summa malitia, & perversitate; innumeris gradibus & modis inferiorum.

II.

Mentem dicimus esse, adèoque de illa omne id, quod generaliter de omnibus mentibus finitis cap. præced. diximus affirmari etiam potest, quo pacto declinabimus præjudicium vulgarissimum, quo, sicuti omnes mentes, sic malum Genium non tantum ut spiritum corporeum imaginantur; sed ipsi etiam infinitas figuras monstrorum terrestrium, volatilium, aquatiliūque &c: assignunt. Saltem si sub forma hujus & illius substantiæ corporeæ appareat, hanc ad ejus naturam pertinere, sibi persuadent. Quin imò aliqui tam rudes sunt, ut omnino putent Angelos malos reverà certam aliquam formam monstruosam habere, in qua obambulent & circumeant totam terram, & per illud corpus monstruosum videre, audire, loqui, devorare, destruere, erigere: uno nomine, omnia agere posse, sicut nos per nostrum corpus; at solùm Dei benig-
tate

tate nostros oculos quasi teneri, ne illos videamus. Tales in papatu innumeros simplices invenies, quia hominibus misellis purgatorii & gehennæ cruciatus per ejusmodi monstra obtruditur, & ad oculum dépingitur.

III.

Finitam quoque dicimus; ac ob id illi præsertim denegamus. 1. *Omni-scientiam*, sic ut nec absoluté intima nostra cogitata scire possit, hoc enim solius Dei esse, quia nostras Mentés omni momento reproducit, judicamus; nec etiam alia arcaniora, quæ in mundo sunt fiuntque, ut hominum consilia, & similia; nisi Deus hæc illi aut-revelet, aut permittat ex diversis circumstantiis, quid homines cogitent aut facturi sint, concludere, idque vel totaliter, vel solùm ex parte; certò aut solùm probabiliter. 2. *Ubique-præsentiam*. Deus enim solus omnia operatur in omnibus, at malus Genius extra se nihil & nullibi operatur, nisi aut jussu aut conniventia Dei (juxta c. 1. §. 3.) Nullo enim alio modo præsentiam mentium, quàm per earum operationes concipi posse, ex dictis cap. præced. liquidé. satis attendenti constabit. 3. *Omnipotentiam*, Deus enim solus exequitur illa quæ vult, &

co.

eo modo quo vult , Angelus verò malus non potest omne illud efficere, quod vult, sed solum, quod licet, & ipsi à Deo permittitur. Nam si contra hanc summam Majestatem Voluntatem & Potentiam quid efficere posset, non esset mens finita & dependens à Deo, sed Deo major, quod est contradictorium.

I V.

Ex finita hac Genii hujus mali natura facile igitur concludimus, quodd, si multi dentur tales Genii mali (uti innumeros dari posse quis dubitat?) gradus perfectionum inter illos quoque dari possint, adeòque esse magis vel minus scientes & potentes, prout Deus uni plus intellectus & potentiae concedit, quam aliis; imò ipsorum scientiam indies accrescere. Nam ex hoc solo, quodd ut finitum quid concipimus, consequitur necessario fines ejus magis extendi vel contrahi posse; uti è contrario, quia in Deo nullus finis intelligibilis est, nec actu existit, illi etiam nil addi, nil detrahi potest. Quid mirum igitur, si throni, Majestates &c. in S. S. nominentur?

V.

Porro dicimus *Mentem hanc esse ab omni corporis consortio liberam & quidem*

dem *naturaliter*. Hoc est, non solum quòd nîl corporei, in ejus essentia inveniatur, sed etiam quod non à Natura, hoc est, ab ipso Deo sit juncta immediatè corpori alicui, uti nostra **Mens**, idque à primo ejus creationis suæ puncto, sic ut unum quid cum eo constituat; sed quòd Deus voluerit, ut ad ejus naturam pertineat ab omni corporis consortio esse liberam, & indifferentem ut jungatur cum quocunque, juxta illa, quæ cap. I. §. I. &c. dicta sunt.

VI.

Concedimus tamen, quòd *intellectus acumine & præstantia Mentes humanas longè superet*, hoc enim I. ex ejus natura fluit, quia est ab omni corporis consortio libera. Nam plus quàm vellemus experiuntur homines, qui ea; qua decet via in cognitione rerum progredi conantur, quantum hoc corporis consortium illis impedimentum afferat; quàm faciliè à melioribus conceptibus per illud avocentur, quoties nos sensus fallant; quoties memoria destituat &c: sic ut fateri debeant, se à præjudiciis sensuum seductos, non potuisse scientiam solidam, quæ ultra nomina & quòd de rerum qualitatibus juxta sensum perceptiones dicitur, se

exj

extendat , acquirere ; hinc si cortice
 hoc relicto ipsam medullam attingere
 velint , debere mentem suam à corpo-
 ris consortio quasi liberare , & solâ puri
 intellectus acie ad intimas rerum natu-
 ras penetrare. Experiuntur autem hoc
 corporis impedimentum maximè , cum
 se supra illud , quod mundanum & cor-
 poreum est elevare , & vel Deum , vel
 mentem suam , vel æterna gaudia &
 similia , sicuti sunt , purâ mente con-
 cipere annituntur. 2. Huc multum
 facere potest , quòd non , uti mens
 nostra uni corpori solùm alligata est ,
 sed successivè jam his , jam illis , imò
 multis simul se jungere possit. (juxta
 c. 1. th. 1.) 3 Nec minus , quòd , si
 concipiantur innumeræ Mentes tales ,
 possint sibi invicem facillimè & citissi-
 mè omne quod sciunt , & quicquid de
 rebus quibuscunque ulterius addidice-
 runt , communicare. Hunc enim in fi-
 nem non indigent voce , nec scripto ,
 nec itinere & similibus adminiculis ,
 quæ longum tempus requirunt , sed
 hæc sibi invicem communicant sim-
 plici revelatione suorum conceptuum ;
 modo quidem nobis , hac in vita sal-
 tem , inconceptibili , attamen certò
 quia nil corporeum in iis agnoscimus
 (juxta th. 2. hujus) quamvis non vi-
 deatur

deatur implicare , ut etiam admini-
culis corporeis uti possint , uti de eo
inferius quid attingemus. Sed cur u-
terentur , cū meliūs id absque his
possint ? 4. Taceo , quod jam a princi-
pio Mundi summa cupiditate flagrārint
penetrandi in abditissima quæque Dei
ejusque operum , nec ullam occasionem
(ut sic loquar) elabi sinentes , tot secu-
lorum spatio indefinita addiscere & ex-
perientiam diffusissimam acquirere po-
tuerint. Hoc enim maximē earum in-
terest , ad se suaque opera stabilienda.

VII.

Insuper ei , ipsique similibus Menti-
bus denegare non possumus *voluntatis*
quoque *efficaciam* nostra *multo majorem*,
ob eandem scilicet causam , quod non
ut mentes nostræ uni corpori solum al-
ligatæ sint , & in eo & per illud solum o-
perari debeant , sed simplici nutu volun-
tatis (hoc enim & non alio modo Men-
tes extra se quid operari ex caput. I. §. 2.
10. discas) in quævis corpora agere pos-
sint , quia Deus Mentem has liberat , ut
§. 5. hujus vidimus , reliquit. Ipsa-
que intellectus præstantia hîc pluri-
mum adjuvat , uti notum est , quod
etiam homines , qui sunt ingeniosio-
res plura & admirabilia in corpore
suo , tū mediante illo , in aliis cor-
poribus

poribus producere valeant. Saltem experientia manifesta hoc docet illos, qui illam admitunt.

VIII.

Vice versâ tamen hoc unico mentibus humanis *multò inferiorem esse*, asserimus, quòd *in ejus voluntate sit summa*; imò forsan nulli mortalium conceptibilis *malitia & perversitas*; quæ turpissima nigredo omnem reliquarum perfectionum splendorem tollit, facitque ut ob turpissimam (ut sic loquar) hanc turpidinem rerum omnium horribilissima & odio dignissima fiat. Perversitatem igitur hanc, cùm respectu intellectûs nostri indefinita esse videatur, mirum non est, quòd totaliter & propriis suis omnibusque indicijs particulatim describere non possimus; Imò licet possemus, operæ pretium hâc esse non judicaremus, ideòque sufficiat paucis turpissimam hanc quasi Bestiam depingere.

IX.

Concipimus igitur illam in hoc consistere, quòd etsi hic malus Genius clarissimè & distinctissimè cognoscat Summum illud Bonum, à quo creatus est, & omne quod perfectionis habet, absque ullo merito suo accepit, agnoscatque hoc ut verissimum; imò se tene-

neri ob id illi Creatori & Patri suo se totum ad ejus laudes & officia cum omnibus tradere, & quantum in se est, ejus gloriam per reliquas creaturas etiam promovere &c. Uno nomine, Deum esse omnia in omnibus, & ad eum tanquam Summum Bonum omnia spectare, & referri debere, sic ut simile huic nec quid sit, nec esse possit &c; Quòd inquam, etsi hæc omnia distinctè cognoscat, & ut verissima agnoscat, attamen abjurato quasi omni naturæ lumine, & propriâ conscientia & judicio contradicenti, nihilominus se isti Creatori suo subicere noluerit, sed rebellis factus, nullo impulsus corporis stimulo, nullâque vel tantillum probabili ratione, sed simpliciter, quia voluit, similem cum Deo gloriam impudentissimè & stultissimè affectârit. Hinc ingratiſſimorum ingratiſſimus & pessimorum pessimus redditus, à Deo reſectus, & ab ejus gratiâ æternûm exclusus resipiscere non potest; Quapropter desperatione continuâ & morsu conscientia incomprehensibili nunquam non cruciatus, Dei & reliquarum Creaturarum odio intensissimo flagrat, adedque quicquid vitiorum concipi potest, loco Dei pro Summo Bono habet, ac omne quod ullo mo-

do contra Dei regnum & creaturarum reliquarum salutem efficere ipsi Deus concedit, summâ cum voluptate patrat; quia nil sibi convenientius & suâ indole dignius concipere potest.

X.

Talis igitur Genius malus, aut potius innumerabiles tales (quia probabile satis est ipso naturæ lumine, quod quemadmodum in omni rebellionē fit, multi defecerint, à Duce & authore illius factionis in consortium culpæ & solatium pœnæ contracti) tales, inquam, Genii mali, si igitur ponantur in rerum natura existere, quidnam in corpora & per corpora efficere valeant Deo ipsis libertatem concedente (juxta th. 3. c. 1.) indagandum erit.

C A P. III.

De potentia malorum Angelorum in corpora Generaliter.

Corpora quæ ministerio Diaboli inservire apta sunt, in genere quidem sunt omnia fluida, quia motum in se jam habent, extra quem nihil efficit,

ciet , juxta C. I. §. 10. at præsertim ipsi inservit aër , unde meritò *Dominator in aëre* vel *Princeps aëris* , cujus nutui & arbitrio aër obtemperat , vocatur. Per aërem verò intelligimus id omne , quod in eo continetur , sic ut præter id , quod ad nativum aërem pertinet , etiam vapores & exhalationes multivariæ , & præsertim materia ignis & cœlestis illa , quæ lucis subiectum est , ad eum referatur. Nam quia mixtura hæc summè heterogenea est , tum subtilissima variisque motibùs nunquam non agitata , ipsi præ aliis inservit ad scenas suas in infinitum variandas.

II.

Cùmque nullum particulare corpus in terra inveniatur , per quod non *vel* hæc omnis mixtura aëris transeat , *vel* quod in ea subtilius est , & præ aliis materia cœlestis cum materia ignis , *vel* ad minimum sola materia ignis , quæ per nullum non corpus copiâ satis magnâ continuò ruit , omnium admirabilium , quæ in corporibus fiunt causa efficiens principalior est , mirum non est , quòd etiam per totum terrarum orbem tam infra quàm supra terram , in omnis generis corpora vim suam exercere possit. Atque id maximè , quod

concipiamus in medio terræ Oceanum quasi ignis purissimi laté extensum ætluare, ex quo, si non flumina, saltem rivuli & ad minimum effluvia continua per omnes terræ partes, (uti sanguis & spiritus, ex corde per omnia nostra membra) indefinenter distribuuntur, illasque calefaciunt, foveant & vegetant, sic ut ubique in terra inveniat aptissimum instrumentum, quo in infinitum hic *nulle artifex* opera sua variare potest. Hinc & *Deus*, *Princeps & Dominus hujus mundi*, vel *ævi*, id est, *hujus terræ* hoc nomine dici potest, qui sibi (quamvis impudentissimè) omnia regna mundi ejusque thesauros adscribit, & potens est in filiis inobedientiæ vel *hujus mundi* per hæc opera sua, quibus eos ludit & illudit.

III.

Imò si rem penitiùs introspeciamus, quid absurdi sequeretur, si dicamus damnatum hunc Genium, non tantùm sic igni huic jungi, ut per eum operetur, uti mens nostra per spiritus animales, sed etiam per ignem hunc, ipsi omnibusque damnatis à principio mundi jam paratum, pati, sicuti mens nostra etiam ultimò & immediatè per spiritus animales patitur; quippe in utroque mentium finitarum conjunctio

ctio cum corporibus potest consistere juxta c. 1. § 2. Porro, quia per *passiones animæ*, quas mens ob conjunctionem corporis habet, non solum intelligitur dolor, vel injucunda & tristes illa animæ perceptio, quæ planè diversa est à motu spirituum, illum menti nostræ, aut ignis, illum Diabolo, repræsentante, sed etiam intelligatur generaliter omnis perceptio, ut colorum, lucis, sonorum, verborum &c : num repugnat Genios malos posse sibi invicem per hæc corpora, quæ nutui illorum, inserviunt, multa citissimè communicare, & quasi mediantibus illis, colloqui, & similia facere.

IV.

Quo posito liquet, quòd veluti mens nostra immediatè suam vim in corpus suum mediantibus spiritibus animalibus exercet, quos ex cerebri ventriculis tanquam ex receptaculo naturali ad corporis partes citissimè ablegat, eisquè varia in corpore suo operatur, sic Dominus hîc *perversi orbis* ex throno quasi sui regni, hoc est, igne ille in medio terræ perpetuo flagrante (quique olim comburet terram, quæ per peccata hominum vanitatibus subjecta est, ex qua effodiuntur opes, quæ sunt malo-

rum irritamenta, &, uno nomine, instrumentum est omnis nequitiae) possit magnam illius partem citissime ad has & illas terrae partes amandare, illaque mediante innumera tam in terrae visceribus, quam in ejus superficie producere.

V.

Firmiter tamen statui posse videtur malum Genium mente nostra in hoc inferiorem esse, quod non pro lubitu & quoties vult per haec corpora agere possit, uti mens nostró si modò illud sit bene dispositum. Nam ex jam dictis patet, quod talis nexus naturalis inter quodcunque corpus, & inter malum Genium non sit, adeoque se toties solum eis jungere queat, quoties Deus hoc *aut* jubet eoque utitur, vel tanquam carnifice suo & exequutore voluntatis & justitiae suae ut homines cruciet, seu quoad corpus solum, seu quoad mentem solam, seu quoad utrumque, vel tanquam instrumento quodam, quo fides hominum, ejusque constantia probatur, *aut* in quemcunque tandem finem hanc conjunctionem ipsi permittit. Si enim toties, quoties ipsi liberet, uti corporibus posset, ad suam voluntatem exequendam, nunquam non abuteretur, imò exiguo tempore omnia

omnia perderet , confunderet , totamque rerum naturam destrueret , aliamque conderet , sicque se ejus Dominum & authorem plenarium constitueret. Præsertim v. genus humanum perderet , & maximè quoad mentem , quam (quia ad instar sui planè eam deturbare & secum ex Dei gratia totaliter exturbare non potuit , & ob id ringitur) planè inverteret & ad suam imaginem reformaret , ut id ex C. 2. th. 9. sequitur.

VI.

Mirandum igitur nullo modo est , quòd ob infinitam Dei misericordiam non permittentem , ut semper voluntatem suam exequatur , rariùs hominibus nocere possit , uti etiam mirandum non est , quòd si illam exequatur , id fiat præ aliis in filiis infidelitatis & , inobedientiæ , in quibus potens est hic Dominus tenebrarum ; atque ob id spectra , veneficia & similia Diaboli opera 1. in illis locis frequentius observentur , ubi Verus & Triunus Deus non agnoscitur coliturque , uti inter barbaras gentes , quibus lux Evangelica non eluxit & latum illud nunc cum de Redemptore suo nondum est annunciatum. 2. Inter Pontificios , qui etsi se Christianos esse jactitent , attamen Deum Triunum non , uti decet , in Spiritu & Veritate

adorant & colunt, sed cultu fictitio & idololatrigo; quia omnia, quæ de Deo, Patre, Filio & Spiritu S., quæ de angelis; quæ de æterna vita aut morte concipiunt dicuntque corporum ad instar sibi repræsentant. Hinc continuis imaginationum ludibriis decepti, loco veri Dei idolum aliquod; loco angeli boni juvenem pulcherrimum; loco mali angeli monstrum; loco æternæ vitæ, nescio quas nudas corporales voluptates; loco æternæ mortis cruciatus, carnificinæ modo inferendos, cum poetis & fabulonibus vigilantes somniant.

VII.

Non tamen negari potest, quod inter illos, qui hoc idololatrigo cultu omnia non permiscuerunt, hanc suam potentiam Genius malus exercere non possit. Nam i. etsi Deum non in imagine aut per eam adorent, informanturque satis, Dei regnum in potu & cibo & similibus non consistere, & porro quæ ad cultum Dei verum spectant, illos doceatur; attamen quotusquisque est (saltem inter illos, qui & viles sunt animo, nec solidioribus studiis exercitati) qui non à radicatis præjudiciis infantia, omnia sibi sub imagine corporea repræsentantis, abripiatur ut se continere non possit, quin
de

de Deo cogitans aut Angelo , aut simili quodam puré intelligibili , idolum aliquod loco ejus in cerebro per imaginationem erigat , juxta quod de rebus illis puré intelligibilibus judicet, loquatur que , imò ipsum Deum colat ; itaque idololatriam subtilem committat ? Hi igitur ex parte adhuc filii tenebrarum tum quasi sunt, qui non toto animo Deum suum admittunt , sed superstitionibus , vanisque conceptibus indulgentes aperiunt quasi fenestram , per quam malus Genius in illorum animos illabitur. Namque ad omnium hominum mores actusque sagacissimé & accuratissimé attendens , hosque sibi paratos magis inveniens , præconcep- tas has opiniones , quantum in ipso est, fovet, & ut magis persuadeat, corporeos, quos de Deo ejusque operibus spiritualibus habent conceptus , esse bonos, sicque idololatriam hanc confirmet, suumque regnum magis in illis erigat , illorum imaginationi in contem- plandis v. gr Diabolis, æternæ poenæ &c : succurrit , eamque tam vividam facit, ut mente in eorum consideratione a té de- fixa, illud quod in cerebro suo solum contemplantur , extra se vidisse , sub forma hujus aut illius , jurant idque spectrum esse dicant. Simili modo

modo ad iddolatram, veneficia, aliasque artes diabolicas facilé tales incitabit. De modo quo hoc Diabolus faciat inferius. Et 2. Diabolus hanc scenam suam adhuc facilius instruet & absolvet, quò animam alicujus vilioris & rerum divinarum, naturaliumque magis ignorantem inveniet. Talis enim cum passionibus suis plané mancipata sit, divortiumque cum sana ratione fecerit, nihilque judicet, nisi quod passio præsens dicat, unde jam lætitiâ, jam tristitiâ; jam amore, jam odio; &c: per vices abripitur, & in suis judiciis est inconstantissima, occasionem hanc diabolus arripiens, quassatam passionibus proprijs mentem ulteriùs quassare & cribrare quasi potest, imaginationibusque illius propriis (uti jam innuimus) abusus illam illudere. 3. Hucque multum facit temperamentum certum corporis, quòd quo magis hominem ad tristitiam, metum, terrorem & solitudinem disponit, & cum reliquis causis procacitateticis concurrat, eo omnium facilius Diabolus scopo suo potiri potest; uti inferius id clariùs ostendetur. Saltem experientia probat, quòd inter homines sapientes, in Dei & operum ejus cognitione satis versatos, tum cordatos & animo fortes, in dè audaces, raris-

risimé quis inveniatur, qui spectrum viderit; at quòd melancholici, plebeculi, & præsertim sexus foemineus illis præ aliis terreatur. Uti rarissimum quoque est, spectra à multis simul videri.

VIII.

Quæ omnia ex eis, quæ jam particularitùs de potentia Geniorum malorum in corpora dicemus, clariùs cognoscentur.

EXERCITATIONUM PHYSICARUM.

De
Angelorum Malorum in Corpo-
ra Potentia.

II.

C A P. I.

*De Angelorum Malorum Potentia in COR-
PORA extra nostrum posita.*

I.

Generalioribus Exercitatione
priori præmissis ad particula-
riorem potentiae Angelorum
malorum contemplationem
descendamus. Sed hic se immensum
theatrum multivariis illorum actionibus
refertissimum aperit, quod non pau-
ca nobis ostendit, quæ non solum in-
genii mei tenelli vires, sed etiam o-
mnium hominum superant, si modum,
quo illa à malis his Geniis patrantur
indagare velimus, juxta c. I. §. 11. &
II. §. 6. Exerc: I. Et quis de eo dubitaret,
cùm satis constet, quod inter homines
innumera stratagemata, tum artium
actionumque varia genera tam secreta
sint fiantque, ut vicinissimis etiam,
ami-

amicissimis & sapientissimis lateant? Multò enim magis callidissimus Genius, qui artes decipiendi infinitas habet, cujusque omnia opera, sunt *opera tenebrarum*, hoc est, non solum quòd sunt malitiâ plena, & tenebris spiritua- libus involuta, aut quòd eorum pluri- ma de noctu, & in locis tenebricosis plu- rimum peragantur, sed maximè etiam, quòd tam subtilia sint; ut nec de die lynceis (quod ajunt) oculis videri queant, sua negotia occultabit. Quia tamen non sunt omnia æquè occulta, præsertim in quantum solum confide- rantur ut talia, quæ juxta leges naturæ fieri debent, (vide C. 1. §. 9) & non ut consilia & intentiones ejus, ho- rum quædam præsentì Exercitatione considerationi nostræ subjiciemus.

II.

Ut autem hoc commodiùs fiat, & levioribus initium faciamus, quòd ex eorum cognitione ad magis stupenda penetranda nos præparemus. Tum etiam, ne quis præjudicio detineatur, præmonere debemus, nos nîl aliud, quàm modum probabilem, quo hæc omnia à malo Genio fieri possint, pro- posituros, susque deque habentes, an eodem facta sint. Cum enim idem ef- fectus secundum leges Naturæ univer-
sa-

fales multis diversis modis à Natura & Arte producantur, nemo inficias ibit, hoc multò Magis Genium, scientiâ suâ omnes homines superantem, præstiturum, nullumque, nisi ex illius revelatione, certò dicturum, quem præ aliis elegerit. Nostrium verò institutum ad hoc præcipuè collimat, ut aliquo modorum istorum probabili satis allato, quantum in nobis est præjudicium vulgatissimum & summè periculosum ex animis hominum excindamus, quò putant malos Genios peculiari modo, & *præter* vel *supernaturali* (ut loquuntur) hoc est, non eo, quo omnia in corporibus fiunt, at nescio quo excellentiore, hæc peragere.

III.

Consideremus igitur primò quo modo in aëre, ut commodissimo suo elemento (ut ajunt) dominetur. Ex Physica liquet, quâ ratione aër quocunque modo in angustiam coactus, ex ea propulsus ventos exhibeat etiam validissimos, facillimè igitur apparet, quòd sicuti generaliores isti venti per obstantes nubes, montes, turres &c: necessariò fiunt; & particulariores ab hominibus ope follis, æolipylæ, tubi, & oris flabelli &c: sic facilius malus Genius nuda suâ voluntate maximam copiam aëris versus unam partem, imò contrariam

riam & secundum quatuor cardines mundi, aut etiam citissime in gyrum, ut turbo fiat, propellere valet. (juxta illa quæ Exerc: 1. sunt dicta) Quo posito, quid mirum, si per illum ventum turre, templa, ædificia, horrea &c: de-
 jicere; arbores, segetes prostrernere, & eradicare, naufragia causare; fluctus ad littora pellendo aggeres percurrere, itaque inundationem causare; imò ranas, pisces, aves, lapides segetes, stramen, &c uno nomine omnia, quæ ventus hic potens est secum avehere, ex uno loco in aliam transportare, & similia infinita efficere valeat?

I V.

Et quia in aëre innumeri semper sunt vapores & exhalationes, quæ si in unum cogantur nubes, pluviam, nivem, grandinemque componunt, quàm facile ipsi est vapores & exhalationes in tam densas nubes cogere, radiis solaribus ob-
 jectæ media die tenebras inferant densissimas & palpabiles; aut quæ, prout variis figuris constant, diversisque modis radios solares vel lunares ad terram & spectantium oculos reflectunt & refringunt, similitudinem diversarum rerum quâ homines illudit, exhibebunt; aut si unæ in alias ab ipso deturbentur; aut versus montes, turre, &c; frangantur, fulge-

getra, fulmina & tonitrua excitabunt; quibus mediantibus arbores disrumpere; turre, ædificia, horrea, segetes &c: confringere & incendere; hominibusque & pecudi multis modis nocere poterit. Cumque non solum sciat, quomodo pluvia producat, sed etiam quod pro diversa exhalationum mixtura possit esse lactei, sanguinei, aliusque coloris; odores spirare non minus varios; tum insecta subtilia in aere ex certis exhalationibus aut lapillos &c: proghata continere, quam facile talia pluviae miscebit, & ita lac, sanguinem, atramentum, odores bonos malosque, insecta, lapillos, & quasi aciculas &c: plucere faciet; aut ex pluvia ista ad varios suos usus desumet? similiter grandine non solum maximo effecto hominibus brutisque plurima damna inferre potest, sed ad exemplar ingeniosae Naturae diversas figuras ipsi induere, ut vel crucem, vel conum, vel stellam, vel faciem quamcumvis referant, ut his figuris non minus ac speciebus illis in aere repræsentatis, credulitati hominum oculus insidias struat.

V.

Porro, quia pro exhalationum harum infinita varietate diversae speciei meteo-
ra generantur, ingeniosus hic artifex ad
fimi-

similitudinem illorum meteora quævis alia producere novit, formas & figuras hominum, avium, plantarum, fasciculorum straminis ardentium &c: referentes, eaque pro libitu, vento ad hoc concitato ferre, ut circa flumina, sepulchra, carceres, patibula, locaque quævis à frequentia hominum remota, ire, redire, saltare, obambulare, volare &c: videantur. Idque præsertim tempore pestis, justitiæ publicè administratæ &c: quò hominibus terrorem incutiat, cogitationesque superstitiosas ingerat; Unde etiam ista loca spectris, lemuribus, spiritibusque famosa esse dicuntur.

VI.

Imò cum ab exhalationum varia attemperatione contagium in aëre possit oriri, quod pestem & mortem hominibus & pecudibus, uti sterilitatem inducat; tum segitibus arboribusque noceat; hoc ipso concitato, quid non damni humano generi inferet? Et cum naturaliter tempore talis pestis meteora prædicta frequentiora esse possint, ignesque fatui circa sepulchra hære, quia ex eis exhalationum, peste extinctorum, copia est frequentior, illorum aliquos in unum compingens, ansam dat vilibus animabus spiritus ex sepulchro redeuntes & majorem pestem &c.

in

indigitantes , & nescio quid non , fingere. Et si forsan hoc tempore , cometa in cœlo fulgeat , quem vulgus sibi firmiter persuadet indicium instantis belli , pestis , famis , sterilitatisque certissimum esse , quas non curas & anxietates , quasque suspiciones mirasque interpretationes in viliosis animis non producet ?

VII.

Et ut magis nobis persuadeamus , quod etiam colorem varium illis omnibus suis ludibriis & terriculis inducere possit , cogitemus non solum quod sicuti ex diversis mixturis liquorum (uti vel ipsa pix liquida aquæ affusa , aut aqua sapone imprægnata & in bullas inflata docet) varii colores oriuntur , ita etiam ab exhalationem diversitate ; sed præsertim quod idem fiat ex simplici corporum versus radios varia positione , (uti in collo columbino &c. videre est) atque ex hac etiam iridis tam naturalis quàm artificialis jucunda representatio , nubium colores varii : halonum & coronidum circa sidera apparentiæ &c. dependeant. Nam cum accuratissimè hæc omnia pictor hic excellentissimus perspecta habeat , cur non mixtis miscendis , contemperatis co-temperandis , radiisque solaribus

aut

aut lunaribus debito modo objectis ,
 omnium corporum species cum suis
 coloribus vivis repræsentare posset ,
 atque ita aut tanquam juvenem talem
 pulchrū , prout angelos bonos de-
 pingunt , se exhibere ; aut principem ,
 prophetam , militem , monachum , pu-
 ellam , serpentem , avem , feram ra-
 rissimam , & aliquando summe mor-
 strosam ; imò integras choreas , exer-
 citus ; Et similia infinita ?

VIII.

Novit non minus , qui aer nimis a-
 gitatus valde incalescat & ineptus red-
 datur , ad multorum animalium ignem
 vitalem conservandum , sed aptus ad
 extinguendum , unde suffocativus dici-
 tur. Novit qui condensatus ad instar
 durissimi marmoris resistat , & subitò
 rarefactus & à priore constrictione libe-
 ratus durissima quoque & gravissima
 propellat , frangat , comminuat , dis-
 cutiat. Novit sonum nil aliud quam
 tremulum aëris motum esse , & quomo-
 do in aëre varii odores propagantur
 &c: Hinc pro lubitu suo aeri omnes has
 varietates inducens , nova alia produ-
 cit. Sic v. gr. aëre suffocante producto ,
 equos ad anhelitus difficiles , spumæ ex
 ore rejectionem , calcitrationem , variam
 jactationem incitat ; aut odores , equæ
 la

lascivientis similes objiciendo ad Venerem, & cursum indomitum, Et canibus odores ferarum, aut heri sui similes, aut illorum voces objiciendo, illos seducit. Sic condensato fortiter aëre brutis & peregrinantibus resistere ita potest, ut progredi non possint, etsi nil videant, quod obstet. Eodem modo corpora gravissima in libero aëre sustentare & sufferre potest, quo rarefacto iterum subito decidunt, & magno impetu cadendo substrata comminuunt; quo pacto & lapides, globos &c: tanquam ex funda, sclopetis &c: projicere potest. Nec quid obstat, quòd eodem in formam manûs, mallei, gladii &c: præcisè condensato & in corpora bestiarum hominumve fortiter impacto alapam infligat, quæ vestigium 5. digitorum, aut vulnus, quod vestigium mallei, gladii &c: referat, sic tamen ut nil, quod feriat, videatur.

IX.

Denique, quia ipsi satis perspectum est, quo pacto materia ignis aliaque cœlorum (de quibus C. 3. § 1. 2. 3. Exc: 1.) sit causa omnis caloris, fermentationis, liquorum purificationis & (si ita loqui liceat) pellucidationis; gravitatis, luminis &c: ex quibus porrò mineralium, fossilium, plantarum, arborum,

rum, ipsorumque animalium generatio, imò omnia quæ, tam in terræ visceribus, quàm supra eam oriuntur intereuntque, dependent, quid mirum, si hisce suis aptissimis instrumentis utens non solum herbas, plantas, arbores &c: multis modis alterare, sed eas etiam producere possit, uti & gemmas, metalla &c: & simulacra quædam ex hisce conflata: imò etiam mures, glirres, aves &c: & uno nomine, res quasvis antea nunquam visas, & quarum simile quid forsitan in rerum natura nondum extitit? Hæc igitur cùm ejus fiant opera, quorum quædam se ut automata habent, illa variè non tantum movere, sed etiam per illa loqui poterit, *vel* quatenus organis eorum ad vocem articulatam edendam aptis utitur; *vel* saltem aërem circa illa, modo *illo*, quo ad hæc aut illa verba significanda moveri debet concutiat; sic ut si os illorum suorum animalium, quis moveri videret, & simul hæc verba audiret, Diabolum per illa loquutum esse diceret. Quamvis hic motus oris non necessario adsit, cùm & per statuas & simulacra loqui possit, & quidem jam hoc momento per hanc, altero per aliam; jam tanquam eminus, jam cominus; idque vel ad dextram, sinistram, sursum, deorsum &c:

&c: Hoc enim ex hoc solo mihi dependere videtur, quòd ab hac aut illa parte tremulus ille aëris motus, qui sonum vel vocem repræsentat, primò ab ipso directus sit. Sed quia infinita similia, quæ huc spectant explicare ex dictis possemus, quæ charta non caperet, paucis his contenti sumus.

C A P. I I.

De Anglorum malorum in corpora Humana potentia.

I.

QUandoquidem jam novimus, quot diversis instrumentis & modis agendi malus Genius instructus sit, quibus valet latè suum Imperium per aërem & terram exercere, multò facilius patebit ex Medicina quomodo his mediantibus in corpora nostra vim suam exerere valeat. Novit enim hic malus Genius multò distinctiùs quàm omnes Hippocrates & Galeni, quid subtilissima quævis materia in aëre existens, & totum nostrum corpus continuò pervadens, quid aër reliquus crassior illud circumfluens; quid

quid alimenta & medicamenta ab illo assumpta , & in succum & sanguinem conversa , possint boni malive præstare , & vel sanitatem vel innumeros morbos producere.

II.

Horum aliquot exempla jam cap. præced. incidenter attigimus , sed ut magis hoc patefcat specialiora quædam distinctiùs explicemus. Sic non tantum aëre calefacto & suffocativo reddito brutis hominibusque respirationem impediet, verum etiam vitam eripiet. Et hoc facillimo negotio in fossoribus qui in profundis terræ cavernis operantur impetrabit , quia ibidem subtilissimarum exhalationum maxima copia est, quæ ad sanguinis refrigerium, quod ad conservandum ignis vitalis vigorem summè necessarium est, ineptæ existunt & plerumque nimis erodentes sunt , qua propter per se valent vitam hominibus illis adimere , licet non tam citò , quàm cum à malo Genio copiosius & celerius agitatur & versùs eorum nares instar venti subtilissimi propulsæ , sanguinem impetuosè & magnâ copiâ intrant. Sic vice versa aërem hominibus imminentem condensare & premere novit, ut illo gravati vix spiritum ducere , imò se ne quidem commovere valeant ,

C

qua

quapropter humeris , collo vel capiti molem quandam impositam esse, aut aliquem insidere, dicunt. Et quamvis non repugnet, illis molem aliquam à malo genio formatam, vel aliunde mediante aëre allatam revera imponi posse, attamen frequentius hoc ob morbum, qui incubus vocatur, fieri iudico.

III.

De contagio in aëre excitato, qui pestem &c. producere queat, Cap. præced. dictum. Eodem modo, si quid corrosivum & exedens ab exhalationibus secernat, & faciei cutique hominum applicet, illam denigrare, rubefacere, aut variis maculis, punctulatim dispersis deturpare; pustulas varias, scabiei, psoræ & lepræ, species inducere potest. Eadem particulæ cum aëre in pulmones ruentes ulcus & consequenter phthisin inducere, ad sanguinem verò & cor delatæ fermentationem ejus immutare & febrem, tormina &c: producent; Imò pars earum multò subtilior sursum ad cerebrum tendens illud perturbare, & *vel* vertiginem, qua omnia in gyrum circumrotari videntur, *vel* aliam quandam noxam cerebro inferre; indeque ad musculos & nervosum genus omne ipsumque sanguinem delata, novas turbas dare poterit.

IV. Quo-

Quomodo diversimodè in oculos per
sua repræsentamina ; in aures per allo-
quutiones ; in nares per odores , ma-
ximè tetricos , & sine quibus post se reli-
ctis non recedere dicitur ; in linguam
per diversos sapes agere , & sic lumine
vel sono fortissimo ; odoribus pessimis
& saporibus erodentibus organa hæc
sensuum , imò totum corpus , totumque
hominem lædere possit ex cap. præced.
satis constabit. At referunt etiam spe-
cra alia calida , vel frigida ; alia humi-
da , vel sicca apparuisse ; imò malum
Genium cum sagis actum Venercum ,
exercuisse , & similia , quæ sensum ta-
ctûs magis concernunt. Unde hæc ? Con-
cipi equidem facilè potest , quòd , si
corpus a Diabolo formatum multis ex-
halationibus oleosis & sulphureis constet,
flammamque aliquam levem concipiat
exteriolem ejus superficiem solum de-
pascentem , hocque corpus applicetur
protinus homini , calorem sit exhibitu-
rum , imò qui aliquando urat ; sed si
non statim applicetur , sic ut per flam-
mam materia combustibilis prius sit
consumpta , aliâ crassiore relictâ ; aut si
solum hoc corpus sit lucidum & non ar-
dens , frigidum apparebit. Uno ver-
bo , quò corporum talium minima
C 2 natu-

naturalia erunt magis agitata, eò plus calida; quò minus, eò plus frigida; quò plus liquoris in se habebunt eò magis humida; quò minus eò magis sicca erunt. Sed quantum ad sagas; etsi non implicet; Diabolum corpore hunc in finem efficit, ut titillationem veneream inferre, & quia ipsi jus in corpus suum sagæ concesserunt imprægnationis speciem, ipsarum sanguine, vel solo nutu voluntatis alterato, suscitare possit, unde ranas, bufones, aliave insecta sagæ epitantur; attamen iudico id potius in deceptione & illusione continua consistere, de qua inferius. Nam generaliter bene notari velim, quòd illa omnia phænomena, quæ Diabulus sensibus externis hominum objicit, rarò tam perfectæ sint, uti de eis homines loquuntur; sed quòd imaginatio, meticulositas, & præcipuè mendax fama, quæ semper crescit eundo, formam eis det exactam & elaboratam magis, quàm unquam in rei veritate fuit; uti itidem hoc ex infra dicendis confirmabitur.

V.

Præ aliis autem hîc considerationem meretur, quomodo per illa, quæ assumuntur & in succum & sanguinem convertuntur, malitiam suam exercere valeat. Nam etsi homicida hic omnium maximus animis hominum præcipuè in-

hiet,

biet, attamen vitam quoque illorum aut saltem valetudinem, si prius ipsi non licet, perdere tentat. Novit enim, quod corpore malè disposito mens in consortium trahatur, doloribusque & molestiis vexata ad suas proprias actiones æquè ac ad illas quæ à conjugio mentis corporisque dependent, inepta facilè reddatur. Novit etiam non solùm, quod temperamenta corporis sequantur mores animi, sed etiam exactissimam omnium temperamentorum cognitionem habet, & quomodo in mentem agant, quæque ad suæ voluntati optemderandum magis idonea sint; hinc saltem ut ea quæ minus apta sunt per morbos aliaque media mutet nunquam non invigilat.

VI.

Totum igitur corpus quia præcipuè perdere & destruere allaborat, hunc in finem quo potest modo alimenta corrumpit, vel ut loquuntur veneno inficit. Hoc quomodo mediantibus illis, quæ sub forma cibi & potûs assumuntur impetret, ultimò jam paucis inquirendum. Et sanè hoc ipsi facilè est. 1: Quia novit multò melius quàm ullus Botanicus & Chymicus naturam omnium herbarum, mineralium &c cùm ipse (ut dictum §.9. C. præc.) variasherbas, varia minera-

lia producere queat, idcòque ipsi facile sit tale quid producere, quod respectu hujus aut illius temperamenti venenum est, & adhuc facilius, ea venena quæ jam existunt cognoscere. 2: Cumque illa subtilissimarum partium esse queant, ut, separatim in aëre illis particulis existentibus, nullo modo percipiantur, (uti contagium pestis &c:) nullo animadvertente, cibo potuique illas misce re, idque citissimè poterit. Cùmque hæ particulæ se ut fermenta subtilissima & efficacissima respectu corporis hujus aut illius hominis habeant, pro diversa illarum qualitate & attemperatione, cùm ventriculi fermento naturali mixtæ erunt, vel solum nauseam, vel vomitum simul, tormina, & inflatio nem &c. producent. Et hæc medicamentis etiam hominibus cognitis facile conficiet. At forsan non iisdem 3. vermes varii generis; uti & insecta, quorum aliqua tam perfecta sunt, ut sonitum diversorum animalium, v. gr. ranarum, pipionum, murium &c: referant, quæ aliàs procreare didicit. Quod sanè mirum adeò non est, cùm Chymici ex certis mistaris, fimi equini calore foveute, aliisque modis, insecta varia producere nōrint; At certè fimi equini calore, multo aptior esse poterit ad hunc effectum impetrandum digestio illa, quæ

quæ in ventriculo perficitur. Multò minus 4. mirum, quod talia fermenta cibis potuique miscere sciat, quæ post levem aliquam in ventriculo ebullitionem cum partibus cibi variis modis conjunguntur & concresecunt, atque ita calcem, arenam, cretam, lapillos, scobem ferri, &c. imitentur, uti ex oleo tartari & vitrioli mixto; corpus albicans & durum, quod tartarum vitriolatum nominamus, per fermentationem subitaneam oriri videmus. Aut 5. si lentior sit illa fermentatio, cum certis ciborum particulis junctis, & secundum longitudinem extensis speciem capillorum, florum &c: rudimenta futurorum vermium existentium, referent Uti constat vermes in ventriculo & intestinis natos ex innumera congerie talium filamentorum, diversos etiam colores habentium, quasi conflatos esse: Magis 6. mirandum quomodo aciculas, & feramenta minora sæpius dicantur beneficio infectos ejicere, quia, nisi cibo & potui à malo Genio ejusque servis sint mixta, non ita liquet quomodo ad instar priorum in ventriculo generari queant. Quamvis putem me experimentum aliquod Chymicum legisse, ad cujus ideam hoc aliquomodo explicari posset. At 7. fidem ferè superat, & à me nondum be-

ne concipi posse fateor, quòd referant integros cultros, ferras, magnos clavos, magna frustra panni &c: à veneficio infectis evomi; de quibus idcirco nihil jam determino, nisi quòd potius ad illusiones & meras apparentias à Diabolo effictas, & quòd unum pro alio corpore substituere queat, referam.

VII.

His igitur & multis aliis modis ventriculi fermento ex naturali flatu planè deturbato, quid mirum si inde totius sanguinis bona constitutio perdat, sic ut ita diabolus consequenter tormina, ructus, murmura, rugitus varios; ventris insufflationem immanem: dolores capitis & deliria horrenda: mictum sanguinis aut hæmorrhagiam narium maximam; ulcera fœda & maculas turpissimas; febrem lentam & tabem consummatissimam; & verbo, nullos non cruciatus & morbos quibus corpora hominum tentari possunt causet.

VII.

Si tamen ipsi non liceat effectus tales votis suis planè respondentes hisce mediis obtinere, Deo hæc opera Diaboli destruente, aut ne omnem effectum fortiantur impediante, sæpius tamen hæc fermenta, aliquas saltem suarum virium exerentia, ad temperamenta hominum

num mutanda sufficiunt, sicuti notum est chymicis, quomodo idem corpus vel solo gradu caloris paucissimisque aliis mutatis, aliam naturam induat; sic ut ex eadem materia vomitorium, purgans, sudoriferum, alterans, imò corroborans fieri queat. Quocunque a. modo se temperamenta habeant, sive naturaliter talia sint, aut naturali morbo mutata; aut cooperante Diabolo; paucis exemplis quid per illa sola in corpus & consequenter in animam producat, jam videamus.

C A P. III.

De malorum Angelorum in Corpora hominum potentia per solum temperamentum

I

HActenus qua ratione Diabolus mundo majore ad minorem perdendum utatur vidimus, restat ut consideremus, quomodo ipsius corporis viribus ad nocendum homini, quoad corpus quidem directè, consequenter vero quoad mentem ejus utatur. Vires igitur ejus cum in temperamento suo naturali consistant, in-

ter illud occurrit primò quod sanguineum dicitur. Hoc autem cum præ aliis temperatissimum sit, & corpus validum & vegetum faciat, non ita directè ad noxam aliquam ipsi inferendam Diabolo inservit, sed solùm indirectè. V. gr. quia hoc temperamentum homines ad Venerem instigat, Diabolus factam hanc de objecto Venereo impressionem in cerebro, facilè tam fortem & distinctam facere potest, mittendo similes spiritus animales versùs eandem partem cerebri, ut inflammatus quasi cæstro Venereo ejusmodi, réjecto omni pudore & usu rationis ad lasciviam, scortationes, & adulteria laxatis quasi habenis ruat, quo sicuti mentem suam & famam deturpat, sic corpus enervat.

II.

At multò magis ipfius intentione aptum est illud quod valde biliosum est, quia illi homines naturaliter ad iram, odium, invidiamque tam proclives sunt, ut horum vitiorum signa ipsis oculorum actionibus, frontis plicis, faciei rubore vel pallore, &c : ob levissimam quoque ansam ostendant ; vitia sanè quæ cum natura Diaboli à nobis Exc. priore descripta præ cæteris conveniunt, sic ut in illis suam imaginem quasi videat, & ob id de meliore suæ intentionis successu

spe-

speret. Hinc sicuti illis ita novit uti, ut indirectè hominibus talibus noceat, dum hæc vitia matres quasi rixarum, vulnerum & homicidii sunt, propter quæ homines famæ, fortunæ, corporis & vitæ, imò sæpius mentis & salutis æternæ jacturam patiuntur, sic directè temperamentum hoc usurpat ad excitandas febres ardentes & quæ inde fluunt deliria, memoriæ imbecillitas &c: passionibus colicis; diarrhæas fortissimas & dysenterias, & similes morbos, quibus homines talis temperamenti naturaliter obnoxios esse Medicis notum est.

III.

Præ aliis tamen ipsi maximè commodum est temperamentum valde melancholicum, & à quo pituitosum parum discrepat. Hoc equidem nomine etiam, quòd morbos qui inde propullare possunt, facillimo negotio producat, foveat, augeatque, maximè tamen ob id quòd tales homines naturaliter ad tristitiam inclinent; solitudinem ament; atque in consideratione hujus aut illius objecti, præsertim tristici, diu & mordicus quasi hæreant; meticulosi etiam sint & ob minima alterentur, consternanturque. Uno nomine, plerumque vilissimi, tam quoad mentem, quàm quoad corpus existant. In illis enim aptissimum quasi

theatrum invenit, in quo suam personam, hoc est, spiritum superbiæ, deceptorem, mendacem & homicidam agit. Nam cum ipsi nullum gaudium quasi majus evenire possit, quàm si homines ad desperationem deducat, ut sibi, de salute æterna desperantes, & à Christo ad hostem ejus Diabolum deficientes, violentas manus ipsis inferant; idque tam grande facinus sit, quo ipso vix dignius quid patrare potest, ideoque nec uno insultu, sed tractu temporis & per occultas insidias & artes, quibus animo & corpore fortes melius resistere possunt, in hominibus talibus melancholicis, uti eos descripsimus, citiùs se exoptatum eventum assequi posse, apprimè novit.

IV.

Gradus igitur aliquos, per quos in expugnando tali homine progreditur distinctè consideremus. Et 1. quidem in eo consistere potest, quod conservans eundem motum spirituum, quo sibi homo, maximè in solitudine, quæ aptior est ad profundiorum contemplationem, aliquod objectum, & præsertim quod tristitiæ causa est, repræsentat, passionem præsentem firmat, adauget; unde objectum quod considerat, tandem imaginationi ejus tam vividum exhiberi

bebitur, ut sicuti in imaginatione ille est, ita etiam extra suum corpus existered iudicet; Non aliter, ut qui ociosè nubes & ignem &c: defixis oculis contemplatur, varia in ipsis corpora oriri & interire quasi videbit, quorum imagines tamen solum modò in ejus forti imaginatione subsistunt. Sed quia hæc apparentia quam extra se melancholicus esse revera putat, statim disparet, quia metus, vel terror, vel alia quædam passio superveniens, cursum hunc spirituum animalium, qui ad fortem hanc imaginationem requirebatur mutat, hinc certò se spectrum vidisse concludit. Cum autem hoc melancholico sæpius evenire possit, hinc habitum quasi metus & consternationis contrahit. Hoc modo viduæ melancholicæ demortuus maritus, quem impensè amavit facilè reducitur; amatoribus illa persona, quam vehementer amant, ostenditur; avaro opes, quarum cupiditate flagrat & anxie quærit, monstratur &c:

V.

At II. quia melancholicus ad communem ferè omnium hominum morem (confer C. 3 §. 7. Exc I) Deum, mentem suam, mortem, tam naturalem quam æternam, Diabolos, pœnas & gaudia æterna non nisi sub imagine corporea repræ-

sentat, hunc perversum conceptum Diabolus, modo jam dicto, figit, ut præconcepta & falsa opinio quæ inde nascitur, ex ejus animo difficillimè excindatur, & habitus perversus, jam ab infantia contractus magis perficiatur, sic ut tandem impossibile ipsi fiat de Deo & rebus intelligibilibus aliud quid quàm corporeum & falsum concipere. Nam ex hoc mentalis hominis non potest non quasi carnalis & animal quasi brutum fieri, quod nullo modo sapere poterit id quod est Spiritus Dei, sed quod ridiculum & stultum putat quid, de Deo &c. absque imagine apprehendere. Hinc à vero Dei cultu necessariò declinans, & alium quam Deus non vult ex imaginatione sua fingens, spirituique Deo contradicens, nec ipsi ses ubjiciens, optatum quasi Diaboli diverticulum se exhibet, quo opportuno tempore utatur ut hominem per semetipsum vinciat, vincat, & quoad corpus & animam perdat.

VI.

Nam III. opportunitatem hanc Diabolus facilè inveniet. Ita v. gr. vel hoc solo quod ejusmodi homo carnalis sibi mortem ut terribilium terribilissimum imaginetur, hanc ideam Diabolus confirmando ipsum ita terrere potest & simul mundo affigere, ut vel solum mor-

tis

tis nomen ipsum expavescere faciat, cuius considerationem ut tollat mundi delicias quæ rat. Hinc quia nîl horribilius & dolorificum magis, quàm mori censeret, quæcunque ipsi de æternis gaudiis & cœlesti gloria, quibus nisi post mortem possumus indui, dicentur, nunquam tanti faciet, ut ob ea mori vellet; nam licet libenter eis potiri vellet, non tamen per tam duram & asperrimam viam (ut ipsi videtur) ad illa transire cupit. Unde mavult temporalibus frui, quam ob æterna gaudia mori. Non aliter uti pueri quidem sanitatem affectant, at potionem amaram cibere nolunt, malintque valetudinarii manere & mori, quam sanitatem ingrato medio recipere

V II.

Quousque jam homine tali irretito si
IV. eveniat ut damna aliqua ingentia fortunæ, famæ, corporisve patiatur; Ut si ad paupertatem redigatur, si injuriis gravetur, si cruciatibus & morbis teneatur, tunc demum suam Diabolus imaginem, & cruciatus infernales quales sibi talis homo fingere solet, in memoriam revocat. Sed multò horribiliorem, sic ut mortis imago præ his pulcrasit; simul hæc sua damna ut justam poenam Dei, quâ ob peccata hæc & illa; innu-

innumera & maxima punitur, & quæ instantium pœnarum adhuc minima sit, objicit, sic ut omnibus illis ferendis par non possit esse. Hinc cruciatus & mortuus conscientię quidem innumeri in tali animo surgunt, at non est tristitia secundum Deum, quem (iuxta th. 5. hujus) nunquam agnovit, sed ejus loco Principem summę iratum, & implacabilem; ignem & flammam consumentem & simile quid imaginans, præ anxietate quod se vertat non habet, ubique quasi spectris illi occurrentibus, quæ interius imaginationi ejus Diabolus obtrudit. Inter tot mala & spectra ergo quasi versans, quorum quodlibet morte multo horribiliorem judicat, faciliẽ suam sententiam mutat, & quia mortuos judicat nullos dolores amplius sentire, & quæ de vitā alia post mortem sæpius audit, esse nugas, nec futuram talem unquam resurrectionem &c: inter omnia mala hoc minimum esse concludit mori & finire morte dolores, & quidem subito, ut quasi mortem, seu terriculum illud crudele præveniat, ne ab illo diutius totqueatur. Et sic Diabolus tragædiam suam finit.

VIII.

Sed hîc bene notari velim; me dum de melancholico hæc refero non tamen
 reli-

reliqua temperamenta excludere, lo-
 quor enim solum jam de aptissimo ;
 Quippe illa aptitudo uti in solo corpore
 consistit ita medicamentis, musca hilari,
 consortio læto &c : atque ita simul hic
 malus Genius potest pelli, id est, hæc ap-
 titudo quam malus Genius ad nocen-
 dum homini invenit. Certum enim est
 quod Diabolus idem in aliis quoque
 temperamentis obtinere possit, quamvis
 (si solum corpus respicias) non tam fa-
 cile. Hujusque rationem unam & suffi-
 cientissimam damus hanc : quod quem-
 admodum mens nostra ultimò per spi-
 ritus animales operatur in corpus suum,
 & per illos etiam patitur (juxta C. I. §.
 8. Exc. I.) sic itidem & malus Genius in-
 mentem humanam agat, ac ob id quoties
 spiritus animales eodem modo in ven-
 triculis fluere & quasi radiare nutu suæ
 voluntatis faciat, quod requiritur ad hoc
 vel illud menti humanæ repræsentan-
 dum, toties ea perceptio in mente illa o-
 riatur, qualis naturaliter ipsi evenire de-
 bet (juxta Exc. I. C. I. §. 7.) Atque ita non
 solum in insomniis illam terrere, & ut
 hæc vel illa quasi videat, audiat &c : effi-
 cit, sed de die quoque imaginationem
 hanc occupans, extra suum corpus hæc
 & illa audire, videre &c : efficiet ; unde
 fascinationum variæ species emergunt.
 Hinc

Hinc enim aliis quæ videre volunt, ut furem, amasiam, &c: in circulo terræ inscripto: aliis in speculo, aliis in aëre &c: repræsentat; Perinde enim ipsi est ubi ea repræsentet, quia sufficit clara & distincta illa imaginatio interius menti humanæ objecta, ut judicet illa, quæ solum in cerebro suo quasi videt, in locis illis, quæ oculo opposita sunt, existere. Unde manifestè patet non solum infinita pro spectris extra hominem apparentibus haberi, quæ tamen non sunt, verum etiam difficulter determinari posse, quando, quod ut spectrum apparet, revera sit aliquid à Diabolo in aëre formatum.

IX.

Tandem, ex dictis clarè patet, quomodo Genius malus morbis, facillimè uti possit ad homines terrendos, decipiendos cruciandòque. Sic quàm facilè se deliriis febricitantium, & epilepsiæ variis symptomatibus, & somnambulorum actionibus, immiscet? Atque, cum qui incubum patiuntur (morbum naturalem scilicet) ex vulgi superstitione putantes illum à nescio quo Genio lascivo induci, opinentur se à lemuribus infestari & subigi, facilè illos in sua opinione confirmari, ut neglectis ordinariis remediis ad superstitiosam curam confugiant,

giant, sed etiam aliquid de suo in tali morbo addit. Et cum uterus sit infinitorum malorum mater, sitque sexus foemineus temperamenti magis frigidi & aquosi seu melancholici, animamque vi- liorem habeat; multò magis illas Diaboli tentationibus obnoxias esse, quis non videt? Hinc non solum picâ, furore uterino, epilepsiâ uterinâ præsentē; &c: suam vim facilius exercet; & sua negotia ordinario naturæ cursui miscet, sed etiam multò rariùs viros quàm foeminas, & inter illas vetulas & conditionis inferioris & male educatas irretire potest, ut sagarum more vel alio quocunque modo ipsi inserviant; imò tentatio illa omnium maxima & horribilissima quæ obsessio corporalis vocatur, rariùs in viris quàm in foeminis invenitur; & illæ rursus eo magis huic obnoxie sunt, quæ furorem uterinum aliumve similem uteri affectum patiuntur. Quæcunque a. in tali obsessione observantur; aut in hominibus incarceratis, quibus collum obtortum à Diabolo esse dicitur; aut etiam aliis in aqua variè laceratis, aut similibus quæ huc spectant, ex eis quæ his Exercitationibus dicta sunt, posse satis probabiliter educi & probari judicamus.

*De malorum Angelorum in homines
Per homines Potentia.*

I.

POssemus filum considerationis prioris ulterius extendendo ostendere multos alios modos quibus Diabolus in hominum animos illabi possit, ut illos sibi deditos & obstrictos variis modis & gradibus faciat, atque ita examinare, quomodo illi qui vanitatibus, crudelitatem, crassâ ignorantia, superstitione, avaritiâ & similibus vitiis laborant, jam ab ipso illaqueati quasi sint, & proclives redditi ut ad alia pejora transcant. Quippe hæc gradus sunt, quibus ad vanæ Astrologiæ, Chiromantiæ, Physiognomiæ, Alchimix & similium studiorum, quorum fundamenta nulla sunt certa, at maximè vanis præjudiciis ex infantia, sensibus, gentilismo & papatu haustis innituntur, vanissimum cultum facilè transitur. Quamvis enim astrorum vires in hæc inferiora agere nullus neget; & signa quædam in manu, facie & toto corpore possint esse, sanitatis vel morbi, quia ejus effecta sunt; & in mineralibus infinita lateant, quæ inde deduci possunt.

possunt attamen hæc adedò a tot & tam minutis circumstantiis dependent, ut non possint nisi summo labore & à Philosopho sagacissimo, & nullis non adimiculis instructo quibus rerum naturam rectâ methodo introgredi eamque contemplari debet, inveniri? At plerumque hujus farinæ homines vix primorum elementorum solidæ cujusdam Philosophiæ cognitionem habent. Imò si prædicta vitia magis excellent, aut se homines profundè vanissimis studiis immerferint, quam facilis ad magiam, incantationem, præstigia; imò veneficia & similia est prolapus?

II.

Sed tales modos quàm plurimos quilibet, ingenii vel mediocriter subacti, excogitare poterit. At quo complementum quasi aliquod hætenus dictorum adjiciamus cùm I. præter mundum & proprium corpus nostrum ad nos perdendos, Diabolus maximè etiam utatur hominibus hisce vanis tanquam suis canibus venaticis, quibus insidias primò & principaliter menti, tum corpori necit quarum etsi graviores & notabiles magis sint illæ, quas homini obveniunt per illos qui magorum, sagarum, lamiarum, veneficarum nomine horrent, attamen

men omnes à Patre suo qui absolute
Malus dicitur, speciali jure *Mali* vo-
 cantur. 2 Quia horum opera non
 minus ac Diaboli homines admirantur
 & stupent, de hisce pauca adjiciemus,
 ex quibus patefcet illos æquè & multò
 minus ac Diabolum esse metuendis
 illis qui credulitatem suam iis non ad-
 dicunt, & firma fide Deo suo innitun-
 tur.

III.

Hunc finem tolli debet grande
 præjudicium, quo vulgus putat hæc
 opera ab ipsis *Malis* hominibus imme-
 diatè produci, ad instar canum qui la-
 pidem quo petuntur mordent, ne-
 glecto illo, qui eum mittit. Ita enim
 illi rarissimè quid illorum patrant, sed
 Diabolus illorum loco; & licet illis
 certa corpora subministret, ut potiones,
 ova, poma, radices, capillos homi-
 num, panem mendicatum, salem,
 herbas & similia innumera, attamen
 illa. 1. Aut nihil sæpissimè agunt; quam-
 vis decepti hoc modo sibi firmiter per-
 suadeant se hæc illa certò patrâsse, non
 aliter uti pueris persuaderi solet, quòd
 fortem virum nutu & gestu prostrârint,
 qui alia de causa cadit; vel simile quid
 fecisse quod vires eorum superat. V,
 gr. cùm veneficæ fulmine concitato
 com-

comburunt segetes. Cùm venatores Diabolo mancipati feras aliquas raras afferunt, quæ nunquam visæ sunt & quas illi soli possunt capere. Novit enim Diabolus eas ex regionibus aliis adducere, si non ipsas faciat, aut, quod potius judicarem, feras vulgares sub specie valde rara apparere facit, ut si v. g. cervi caput multò, magus solito oculi ignei, cornua in gyrum rotundata, cauda equinum in modum oblongata &c : exhibeatur. Sicque ipsos venatores aliosque eludit, non aliter uti per specula & vitra arte polita facies hominis monstrosa & multiplicata ostendi potest. Cùm sagæ in quibusdam locis infantes jam natos matribus & nutricibus subducunt & illorum loco bufones & monstrosa quædam supponunt Nam hoc etiam in continua delusione, qua sagas & omnes illos, qui potentiam talem sagis ascribunt quorumque credulitatem & animum ita præoccupavit, consistit. Quam credulitatem ut firmet, à delusione illa statim desistit, quàm primùm virgis tales supposititii foetus cæduntur, sic ut prior infantium forma iterum conspici possit.

IV.

Atque ita judico Diabolum ferè omnia illa efficere quæ omnibus illis hominibus

minibus *Malis* ascribuntur, quos ut altius cum credulis aliis decipiat, persuadet eis, hæc fieri per ridiculas quasdam ceremonias aut res, quas in suis artibus exercendis adhibent; uti v. gr. cantilenam, verba quædam barbara & terriata, initium Evangelii S. Johannis, signa crucis, hostiam, nodos implicitos, congesta ossa, radicem mandragoræ, nescio quid theculæ inclusum quod spiritum familiarem vocant; & similia innumera. Nam hæc potius habenda sunt tanquam tot quasi sacramenta & signa præsentiae Diabolicæ, sic ut dum per illas superstitiones colitur & fœdus cum ipso contractum stabilitur, statim adsit consilio & auxilio illis, qui eum colunt, ut in æternum illos perdat.

V.

Sæpius tamen suis servis medium aliquod naturale dat, quod hæc & illa producit, attamen illi æquè sciunt quomodo hæc operentur, quàm novit rusticus quomodo agat magnes, quem iubetur ferro applicare, videtque statim ferrum versus magnetem rapi; aut si uxori suæ specificum uterinum propinat videtque illam à symptomatibus uterinis liberari. Ita enim venena diversissimarum virium aut alia quæ
na-

naturaliter hæc & illa mira produçunt
 mancipiis suis tradit, quæ illi solùm ap-
 plicant. Et quod miraris forsan, Dia-
 bolus per tales *malos* sæpe bonum quid
 operatur, uti medicamenta dans bona,
 quibus multi morbi, & præsertim illi,
 quos arte sua produxit, tolluntur, quod
 Diabolus ab incredibili sua malitia im-
 petrare non posse videtur. Ac ita sane
 est. Nil ipse commiserationis habet,
 sed 1. tenetur sæpius à Deo ut proprium
 suum opus destruat. 2. Hac simulata bo-
 nitate menti hominum insidias subtilis-
 simas & omnium periculosissimas struit
 ut ab ipsa credulitatem & confidentiam
 impetret. Parum enim illi interest si
 corpori pro tempore bonum quid faciat,
 si mentem modò æternùm (uti inten-
 tat) perdere queat, corporis enim e-
 xitium sequuturum novit. Ipsius autem
 multum interest, ut aliquando bonum
 aliquod leve producat; veritatem dicat;
 fidem contractus servet, amicum & an-
 gelum bonum &c: simulet, ut eo ipso
 regnum suum magis stabiliat. Nunquam
 enim magis quàm sub specie veri & boni
 nocet, nec unquam plus metuendus est;
 unde vulgus dicere solet, quòd si Dia-
 bolus tam niger appareret, uti est, nul-
 lum ad se trahiturum.

Ut autem ulterius præjudicia nostra deponamus, notari hîc bene potest, quòd, quia Diabolus integram rerum naturam intimè perspectam habet, possit cuidam suorum mancipiorum quædam stupenda Naturæ arcana detegere, etsi non addat causas per quas hæc & illa fiant. Atque ob id talis Diaboli subditus non solum stupenda quædam præstare poterit, sed etiam illi quibus hoc revelabit eadem præstabunt; quo pacto fiet ut, Deo sic volente, tandem hæc arcana ita divulgentur, ut etiam absque conditione illa, qua omnium primus aut etiam primi hanc revelationem suscipere debuerunt, plures ea comperta habeant. Non aliter uti Chymicus v. gr. arcanissima quædam suo servo communicat ea conditione, ut ultra constitutum tempus servitus ejus extendatur, at servus illa aliis rursus communicat absque ulla tali aut quavis alia conditione, quo pacto hi, nec isti servo, nec Domino ejus vel ad minimum tenentur.

VII.

Sic v. gr. posito, quòd olim Diabolus cuidam suorum servorum, ut eum magis obligaret revelârit, lapidem illum, quem nunc magnetem vocamus, miras tales virtutes habere, quibus stupenda

da & excellentissima effici possunt; pœonia radicem aut glosiopetram contra epilepsiam esse specificum; vitriolum certo modo calcinatum posse vulnera indistans curare, unde famosus ille pulvis sympatheticus exsurgit. Et similia infinita, quorum causæ naturales esse possunt, etsi illas nulla humana mens forsitan unquam assequuta est aut assequitur.

VIII.

Si quis ergo tales revelationes à talibus hominibus aliisve absque ulla conditione & cerimonia superstitiosa & specie vanitatis communicatas acceperit, aliisque tradiderit, sic ut hodierni homines ex nuda relatione, etiam publicis typis facta, promiscuè talia cognita habeat, an judicandum homines qui talibus in suum commodum utuntur esse magos aut Diabolo obstrictos? Vereor ne nimis præcipitantes nostrum iudicium, graviter peccaremus contra legem charitatis à Christo latam: *Ne judicate & non judicabimini, ne condemnate & non-damnahimini.* Nam annon summe ridicula esset talis conclusio: *Ego qui scientia rerum naturalium aut nullo modo aut saltem superstitiarie tinctus sum, nescio quomodo hæc & illa fiant, Ergo fiunt ex compactu cum Diabolo?* Et consequenter, quia capere non possum quomodo

per magnetem, pœoniam, pulverem
sympatheticum, celerrimos manuum
vel totius corporis motus, per automa-
ta multa artificiosissima &c : & quid ni
etiam per omnia ferè medicamenta,
per Chymiam, artesque diversas hæc
& illa homines faciunt, etsi levissi-
ma & aliis optimè perspecta sint,
Ergo informatione, ope, consilio &
auxilio Diaboli faciunt? Anticyram
quidem talis mittendus esset, sed
quàm multos haberet itineris socios?
Quippe, experientiâ undique con-
clamante, uti paucissimi hominum
sunt, qui nihil Diabolo ascribunt, sic
contrà innumeri sunt, qui omnia quæ
ob imbecillitatem ingenii sui capere ne-
quiunt, aut Diabolo ascribunt; aut sal-
tem, quæ mysteria naturæ ipsi explicare
non possunt, aliorumque ingenia ad sui
modum dimetiuntur, nescio ad quæ
non supernaturalia, miracula, Dei po-
tentiam extraordinariam, & similia ex in-
fantiae præjudiciis efficta referant. Quod
sane præjudicium priori multò crassius
est, & ignorantiam rerum naturalium
spissam, & plerumque vilem animum
notat. Nam etsi nullus omninò mor-
taliū dicta caperet, tamen nullo mo-
do hæc sequentur, quæ superius notavi-
mus, quia eo ipso dum fiunt, natura-

liter fiunt, juxta Exc. I. c. I. §. 12. At
unde de compactu cum Diabolo consta-
bit, nisi ex aliis signis? Quæ autem af-
ferri solent plerumque non sunt infalli-
bilia.

I X.

Sed, ut tandem portum (ad quem du-
dum adspiravimus) intremus, non pnto
facile quid in historiis de operibus Dia-
bolicis relatum inveniri, saltem quod ve-
rum est, cujus non ex dictis causam ali-
quam generalem dare possemus, quamvis
ad valde particularia nunquam forsan
penetrare possimus. Unicè hoc Lectorem
obnixè rogare debeo, ne antequam hos
rudiores nostros conceptus bene perce-
perit, immaturum de illis judicium, cum
lege charitatis & rationis non conveni-
ens, stringere velit. Interim omnium no-
strum erit, ut quò à Diaboli operibus non
solum passivè sed etiam activè (ut cum
scholis loquar) simus liberi, hoc est, ut
Diaboli opera nec aliquam nobis noxam
inferant, nec nos ejus instrumenta fiamus,
quibus voluntatem suam exequatur, im-
primis in vera Dei Triuni recta cogni-
tione multum diuq; nos exerceamus, ut
in Summi hujus Boni contemplatione
nos oblectantes, ejus pulcritudine & lu-
ce occupati, illud stupeamus, adoremus
laudemus, & totos nos ipsi tradamus.

Tutti in naturalium rerum & nostri ipsius accurata magis cognitione , ut omnium , quæ ullo sensu evenire percipimus , causam aliquam naturalem & ordinariam quomodocunque etiam probabilem concipamus , ne omnia spectris & præstigiis ascribamus. Et denique ut illas passiones occasionesque omnes fugiamus , quibus Diabolus nostræ crudelitati laqueos tendit , quibusque innexos ad regnum suum perducere valet. *Quod feliciter ut currit succedat faxit* PATER ISTE OMNIS LUMINIS & GRATIÆ & ANGELUS ILLE MAGNUS FOEDERIS , & SPIRITUS OMNIS VERITATIS , QUI TESTIFICATUR SPIRITUI NOSTRO NOS ESSE DEI FILIOS. DEUS TRIUNUS & BENEDICTUS , CUI UNICO SIT OMNIS LAUS & GLORIA IN OMNIA SECULA.

*Wittichius in Exercit : de statu humi-
 litationis & exaltat : Christi
 §. 55. in medio.*

Olim Deus concessit Diabolo potestatem in corpus Jobi, hoc excepto, ut parceret vitæ & animæ. At hic Deus videtur omnibus furiis concessisse potestatem illimitatam in ejus animam, quam infestarent omnibus viribus & modis, sciens eam tanto robore armatam, ut posset istas omnes tentationes vincere & superare. Quomodo verò Diabolus animæ Christi dolores intulerit, difficilius est explicare. Quomodo per instrumenta sua, Judæos, milites, Herodem & Pilatum ægrè fecerit corpori, ejus, facile potest intelligi. Etiam interveniente corpore cruciari posse homines, docent exempla tot dæmoniacorum, de quibus in historia Evangelica est mentio, speciatim filiæ Chananeæ mulieris, de quâ Math. xv, mater ipsius ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαίμνιζεται, & Luc. ix. 39. pater dæmoniaci : *Et ecce Spiritus apprehendit eum, & ipse repente clamat & discerpit eum spumantem, & vix abscedit ab eo conterens eum.* Quo etiam facit exemplum Jobi, quem percussit Satan as

ulcere pessimo à plantâ pedis ejus usque ad verticem ejus. Job. II. 7. An vero Satanas Christi sanctissimam animam immediate affligere potuerit, dubitari posse videtur.

LVI. Sed id, quod Eph. II. 2. dicitur, *principem potestatis aëris operari in filiis inobedientiæ*, docet nos, diabolum in gentibus non conversis ad Deum efficacem esse in excitandis & fovendis concupiscentiis carnis v. 3. Quodque dicitur Johan. XIII. 2. *diabolum inie- cisse in-cor Judæ Simonis Iscariotæ, ut ipsum proderet*, aliaque similia satis evincunt, etiam à Deo conce- di Diabolo in hominum animas po- testatem. Sive autem id mediâtè fieri dicas, interveniente phantasiâ, sive immediâtè, res mihi semper eo- dem redire videtur. Quantum enim attinet ad realitatem quamcunque, eam à Deo solo dependere & effici cum omnibus Theologis statuimus. Quando tamen Deo placet uti creatur- arum interventu, & certo cuidam ordini se alligare, ut non nisi hoc prius facto efficiat posterius, v. gr. ut mor- bos hos vel illos curet non nisi inter- venientibus certis quibusdam medica- mentis, & quæ similia sunt, rectè dicuntur illa, quæ sic interveniunt, *causæ*

causæ secundæ. Jam vero , etiam Diabolo in quibusdam Deum uti , tanquam causâ secundâ , in prioribus visum fuit , quod tamen eo semper peragitur modo à divinâ providentiâ , ut culpa omnis ad diabolum & homines redundet , Deus verò nullius mali turpis aut criminis exin queat accusari.

LVII. Nihil verò repugnat , supposito quòd Deus uti Diabolo in hominē vel affligendo vel etiam ad peccatum incitando velit (quo exemplum Davidis facit , confer 2 Sam. xxix. cum 1 Chron. xxi. i.) ut immediatè ei concedat potestatem in animam sine interveniente phantasiâ certoque motu spirituum , cū id æque faciliè queat concipi , ac si op̄ationem certam ejus in certas corp̄is partes supponas. Cum enim in diabolo , mero spiritu , sive merâ mente , à commercio corp̄is liberâ , nihil aliud possit concipi , præter intellectum & voluntatem , cui posteriori soli actiones adscribere convenit , non difficilius erit repræsentare animo , quomodo , posita ejus voluntate hoc vel illud efficiendi in hominis mente , id in istâ mente sequi possit , sola hac voluntate posita , ac quomodo , eadem ista voluntate posita , sequatur talis motus spirituum in hominis corpore ,

pore, post quem talis in anima sequatur cogitatio. Non enim major est ex natura rei connexio hujus quam illius cum altero. Quin imo difficilius aliquanto videtur intelligere, quomodo posita tali voluntate diaboli sequatur talis motus in corpore, & posito tali motu in corpore hominis sequatur talis in eodem cogitatio, quam quomodo posita tali Satanæ voluntate, sequatur talis in homine cogitatio.

LVIII. Quibus præmissis non difficile erit cogitare, quomodo fieri poterit, ut Diabolus immediatè animam Christi cruciaret & torqueret. Modum tamen specialem determinare non præsumimus, dum hoc expendendum relinquimus &c: *Reliqua b. l. lege sis in ipsa Exercit: Wittichiana.*

F I N I S.

